

Hamstere og marsvin er aktive og nysgjerrige gnagere fra to forskjellige verdenshjørner. I Norge er de populære burdyr, både til selskap og til bruk i forsøkslaboratorier.

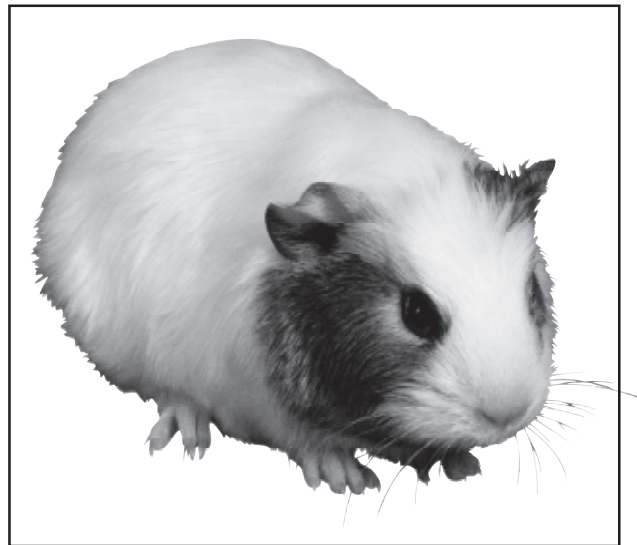
Historikk ^(1,2,3,4)

Hamsterens karriere som tamdyr startet i 1930, da en professor i zoologi fra Universitetet i Jerusalem var på utflukt med en gruppe studenter i den syriske ørkenen. Han kom over et bol med gullhamstere, og tok dem med seg hjem.

Hamsterne formerte seg med rekordfart i fangenskap, og i løpet av ett år var de tre dyrene blitt tre hundre. Fordi gullhamstere raskt venet seg til en tilværelse i bur og samtidig var svært fruktbare, ble de sett på som ideelle forsøksdyr. Noen år senere ble de etterspurte kjæledyr i Amerika og Europa.

Marsvinet ble domestisert på et langt tidligere tidspunkt enn hamsteren. Allerede for fem hundre år siden drev inkaindianerne i Sør-Amerika oppdrett av disse gnagerne, som de brukte både som mat og som offergaver.

På 1500-tallet brakte koloniherrerne Spania og Holland med seg de før-

ste marsvinene til Europa, der de tjente som kjæledegger for rikmannsbarn. Marsvinet er også kjent for å ha blitt brukt mye i medisinsk forskning fra 1800-tallet og fram til i dag.

Situasjonen i dag ^(6,7,8,9)

Dyrevernloven gjelder også for marsvin og hamstere, men det finnes ingen bestemmelser i det norske regelverket som angår disse dyrene spesielt. Derimot er det forbudt å innføre ville hamstere eller marsvin til Norge, og gnagere av denne typen som selges i dyrebutikker må være alet opp i fangenskap.

Både marsvin og hamstere benyttes i mange eksperimenter i norske laboratorier, og berøres av forskriften om bruk av dyr i forskning.

Naturlig adferd^(1, 2, 3, 4)

Hamsterens ugjestmilde leveområder med stepper og ørken har gjort den til et usosialt dyr som ikke søker kontakt med sine artsfrender annet enn i paringstiden.

Viltlevende hamstere forplanter seg to til tre ganger årlig, og hannen og hunnen kommuniserer ved hjelp av duftsignaler. Etter paringen skilles hamstrene for godt. Ungene fødes etter en drektighetstid på ca 20 dager, og hunnen oppfostrer dem på egen hånd.

Hamsterne skaffer seg et revir som de forsvare aggressivt mot inntrengere. Om dagen sover de i underjordiske huler, og i skumringen kommer de ut for å finne noe å spise. Som navnet vitner om, er dette dyret kjent for sin evne til å hamstre mat, som det lagrer i hulen sin. Dette forrådet kan hamsteren bruke utover vinteren når den går i dvale.

Marsvin lever fredelig sammen i familiegrupper, der én lederhann har et harem av hunndyr som i fellesskap tar seg av ungene i flokken. Dette samholdet, og marsvinets hurtighet, gir det ellers så forsvarsløse dyret beskyttelse mot fiender. Skulle det likevel oppdages av et rovdyr, vil marsvinet spille død.

Marsvinflokken gjør det aller meste i fellesskap, og tripper ofte etter hverandre i gåsegang på jakt etter spiselige planter. De kommuniserer med

et bredt spekter av lyder og bevegelser, blant annet den karakteristiske gryntingen, som har bidratt til å gi denne gnageren navnet «marsvin.»

Marsvin er brunstige nesten hele året, men dyret har en forholdsvis lang drektighetstid på nesten 70 dager. Marsvinunger er ferdig utviklet allerede ved fødselen, og kan både spise fast føde og gå straks etter at de er kommet til verden.

Dagens hold^(1,2,3,9)

I Norge lever hamstere og marsvin utelukkede i fangenskap, og de er populære både som selskapsdyr og som forsøksdyr. Som oftest holdes de i gitterbur eller terrarier med gitterlokk.

Størrelsen på burene varierer. For hamstere kan et standard bur være 35x35x70 cm. Bunnen dekkes vanligvis med smådyrstrø, og hamsteren trenger også høykurv (til mat), drikkeflaske, et lite krypinn der den kan sove, og materialer til å bygge reir.

Dyrebutikkene har et utvalg av innretninger som gjør tilværelsen i buret mindre kjedelig, og det best kjente eksempelet er tredemøllen.

Et standard bur for marsvin kan ha grunnflatemålene 40x80 cm, og ha en 10-15 cm høy bunnplate. Nederst i buret er det lurt å legge litt kattsand for å binde lukt, og så dekke til sanden med smådyrstrø eller sagflis.

Marsvinet behøver også matskål, fôrbinger til høy og grøntfôr, drikke-automat, sovehus, halm, en slipestein til klørne, kvister å gnage på og gjerne en eller flere innretninger til beskjeftigelse.

Dyrevernproblemer^(1,3,9)

Både hamstere og marsvin har behov for mye plass å bevege seg på, og trenger rikelig med tid utenfor buret. Denne muligheten til å utfolde seg fritt gis sjelden til forsøksdyr, og mange privatpersoner er heller ikke flinke nok til å aktivisere dyrene sine. Mangel på grunnleggende fysisk trening kan føre til svekkelser i dyrets muskulatur og andre helseskader.

Marsvinets sterke flokkinstinkt gjør at det trives best med artsfrender i nærheten, eller andre som kan gi tilsvarende mye sosial kontakt. Ofte dekkes ikke dette behovet, og resultatet er gjerne ensomhet og vantrivsel.

Noen marsvin og hamstere som brukes i vitenskapelig forskning utsettes for smertefulle eksperimenter.

Andre hensyn⁽⁵⁾

Vitenskapelige undersøkelser har gjentatte ganger vist at samvær med

dyr har en positiv innvirkning på menneskers psykiske og fysiske helse. Spesielt barn ser ut til å ha godt av kontakt med dyr på et tidlig stadium. Ved å ha et kjæledyr de må ta hensyn til, lærer barn å sette andres behov fremfor sine egne, og dermed fremmes deres sosiale intelligens.

Alternativer^(1,2,3)

Mange hamster- og marsvineiere gjør sitt aller beste for at dyret deres skal trives. I praksis kan det bety at gnagerne får muligheten til å utvikle sine naturlige egenskaper i omgivelser som ligner dem dyret er skapt til å leve i.

Det er viktig å huske på at både hamster og marsvin bør ha så stort bur som mulig, og at å variere inventaret i dyrenes hjem kan gjøre livet deres mindre ensformig.

For hamsteren er nye lukter en spennende avveksling, og her kan en håndfull løv eller gress gjøre nytten. Klatrekvister og små «turnapparater» er gjerne kilden til endeløs lek og moro. Fordi hamsteren har et instinkt for å grave huler og ganger i jorda, kan en stor kasse med smådyrstrø eller bakteriefri jord være en ideell lekeplass i kveldstimene når dyret er mest aktivt.

Det er en god idé å plassere kassen i et lukket rom der hamsteren under oppsyn også kan utforske tepper, møbler og andre interessante skjulesteder.

Marsvin har godt av frisk luft, og i sommermånedene trives de godt med å bo ute. Enten det er i en innhegning i hagen eller på balkongen er det viktig å huske på at dyret trenger de samme innretningene som i et bur. Marsvinets løpeturer i huset kan gjøres enda festligere ved å lage labyrinter av små esker, pappør o.l., særlig hvis det er gjemt små matbiter her og der. Mange leker fra barneværelset er også velegnet til bruk for marsvin.

Hva gjør Dyrebeskyttelsen Norge?

- Arbeider for å redusere antallet forsøksdyr, bedre forholdene for forsøksdyr, og begrense deres lidelser.

- Arbeider for å styrke smådyrenes rettssikkerhet gjennom bedret lovverk og økt offentlig kontroll og veiledning.
- Veileder og opplyser publikum om smådyrenes situasjon og om fornuftig dyrehold.
- Samarbeider med forskere og samler informasjon om smådyrs adferds- og helsebehov.

Kilder:

- 1) Von Frisch, Otto, «Hamster», J.W. Cappelen's Forlag AS, 1998.
- 2) Behrend, Karin, «Marsvin», J.W. Cappelen's Forlag AS, 1998.
- 3) Bielfeld, Horst, «Marsvinet», Gyldendal Norsk Forlag AS, 1979.
- 4) «Verdens dyr, Gnagere», J.W. Cappelen's Forlag AS, 1986.
- 5) Waltham, «The Waltham Book of Human-Animal Interaction: Benefits and responsibilities of pet ownership», Pergamon, 1995.
- 6) Lov om dyrevern av 20.12.1974 nr. 73.
- 7) Forskrift om forbud mot innførsel av dyr og smitteførende gjenstander av 02.07.1991 nr. 507.
- 8) Forskrift om forsøk med dyr av 15.01.1996.
- 9) Utvalg for forsøk med dyr, «Beretning for 1997», «Beretning for 1996», «Beretning for 1995».

Faktaarket er sist oppdatert: 03-08-2000

Dyrebeskyttelsen trenger deg som medlem!

Adr: Storgata 38,
0182 Oslo.

Tlf: 22 20 23 00
Fax: 22 94 32 81

e-post:
post@dyrebeskyttelsen.no

internett:
www.dyrebeskyttelsen.no

☐ **Ja!** Jeg vil bli medlem av Dyrebeskyttelsen og motta bladet «Dyrenes Forsvarer» fire ganger i året. Medlemsskap koster kr. 200,- (min.).

Navn: _____

Gateadresse: _____

Postnummer og sted: _____